

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

bekväma
betalningsvillkor

den
nya
kappan!

VÄRNYHETER I
KAPPOR, DRÄKTER
COMPLÉTS & ROCKAR

ENGELKES

Drottningg. 66^I, Biblioteksg. 9^I, Götg. 18^I
Västerlångg. 27^I, Flemingg. 48^I, Horns-
gatan 64 A^I.

LUNDSBERGS SKOLA

INTERNATSKOLA FÖR GOSSAR; VÄRMLAND.

Mottager elever,
som fyllt 10 år.
Begynnelseklass
är klass 1⁶. 4-årigt
latin- o. realgym-
nasium. Omsorgs-
full fysisk fost-
ran. — Högsta
betyg i uppfö-
rande fordras.

Prospekt och upp-
lysningar på
begäran.

Postadress:
Lundbergsskola.

Lundbergsskola i maj 1931. A. GAUFFIN, Rektor.

HERTHA

ÅRGÅNG XVIII

MAJ 1931

HÄFTE 5

F. B. F:s verksamhet 1930.

Ur den av förbundets sekreterare vid årsmötet i Lund—Malmö föredragna berättelsen om det gångna årets verksamhet meddelas här det väsentligaste.

Förbundets medlemsantal utgjorde vid 1930 års slut 6,161, av vilka 446 voro ständiga och 5,715 årligt betalande medlemmar.

Antalet kretsar hade under året ökat med 1, i Östersund, och utgjorde vid årsskiftet 34.

En av de aktuella frågor som under året i synnerlig grad tagit F.-B.-F:s uppmärksamhet i anspråk hade varit moderskapskyddet. Med anledning av remisskrivelse från Kungl. Maj:t hade förbundet beretts tillfälle att yttra sig om det föreliggande sakkunnigebetänkandet i frågan. Förbundets skrivelse, som avläts i mitten av mars, innebar huvudsakligt tillstyrkande av förslaget: ekonomiskt understöd å ena sidan och vårdåtgärder av olika slag å den andra. Den utmynnade i en hemställan att sakkunnigebetänkandet måtte läggas till grund för regeringsproposition till 1931 års riksdag. I uttalandet hade, såsom i skrivelsen meddelades, 19 av förbundskretsarna instämt.

På hösten upptogs åter frågan av förbundet. På inbjudan av F.-B.-F. hölls då ett representantmöte med ombud från ett 10-tal föreningar i och för överläggning angående åtgärder till främjande av det redan uttalade önskemålet. Efter att ha tagit kännedom om myndigheters och enskilda organisationers yttranden i ämnet ingick vidare förbundet med en förnyad framställning om att det föreliggande sakkunnigebetänkandet måtte i sina huvuddrag läggas till grund för regeringsproposition till instundande riksdag och att därvid måtte föreslås kontant moderskapsunderstöd för obemedlade eller mindre bemedlade barnaföderskor samt att därjämte förslag måtte framkomma angående ersättning åt vissa barnaföderskor för mistad arbetsförtjänst. Ett 20-tal kretsar instämde i detta yttrande.

1828 års lönekommittés betänkande angående allmänt avlöningsreglemente för ordinarie tjänstemän vid den civila statsförvaltningen och lönerereglering för befattningshavare vid undervisningsväsendet hade vidare varit föremål för yttrande från förbundets sida. Med utgångspunkt från likalönsprincipen uttalade för-

bundet sin tillfredsställelse över att i förslaget den sista löneklassen i varje lönegrad tillerkänts även kvinnor men framställde yrkande om att befattningshavarna vid undervisningsväsendet icke måtte i enlighet med kommitténs förslag uppdelas i manliga och kvinnliga och placeras i olika lönegrader, utan att lärarebefattningar med lika kompetens och arbetsuppgifter måtte insättas i samma lönegrad, oberoende av om tjänsteinnehavaren är man eller kvinna, dock så att den behållna lönen i varje fall göres lika för manlig och kvinnlig befattningshavare, samt att skolkökslärarinnebefattningar och läraretjänster i kvinnlig slöjd måtte få en gynnsammare löneplacering än den av kommittén föreslagna.

Slutligen uttalades en bestämd protest mot kommitténs tolkning av den s. k. behörighetslagen, varigenom den i lagen klart fastslagna likställigheten kringkurits genom rekryterings- och befodringsåtgärder i syfte att i praktiken hänvisa kvinnorna till vissa lägre befattningar.

Vidare hade förbundet jämte De kvinnliga Kårsammanslutningarnas Centralråd, Svenska Kvinnors Medborgarförbund och Svenska Kvinnornas Nationalförbund inbjudit till offentligt opinionsmöte i denna fråga. Talare vid mötet hade varit yrkesinspektris Kerstin Hesselgren, advokat Georg Stjernstedt, rektor Anna Sörensen, fil. dr Lydia Wahlström samt lektor Ernst Wigfors och en resolution upptagande redan tidigare

framlagda yrkanden och önskemål antogs enhälligt.

Med anledning av att frågan om gift kvinnas nationalitet upptagits till behandling vid Nationernas Förbunds konferens för kodifiering av internationell lagstiftning i Haag i mars 1930 hade förbundet på uppmaning av Internationella Kvinnorösträttsalliansen och Internationella Kvinnoförbundet till ett av dessa organisationer anordnat opinionsmöte i Haag, vid tiden för konferensen, insänt resolutioner, antagna av förbundsstyrelsen, förbunds-kretsar eller dessas styrelser och gående ut på yrkande av att samma rättsregler beträffande medborgarskaps bibehållande eller förvärvande böra gälla för kvinnor, gifta eller ogifta, som för män.

Förbundsbyråns upplysningsavdelning hade varit starkt anlitad. I främsta rummet hade upplysningar lämnats angående kvinnliga arbetsområden med dithörande utbildningsmöjligheter och löneförhållanden. Dessutom hade byrån för kretsarnas räkning förmedlat omkring fyrtio föredrag av social och kulturell natur samt tillhandahållit kretsarna ett av rektor Anna Sörensen skrivet föredrag angående de kvinnliga statstjänstemännens lönefråga.

Som ett led i byråns rådgivningsarbete för kvinnligt yrkesval hade genom förbundets förmedling framförts i radio tvenne föredrag om kvinnliga arbetsområden: Skall jag välja lärarinnebanan? av rektor An-

G Y S I N G E Herrgårdspensionat

HÄRLIGT LÄGE VID DALÄLVEN — FÖRSTKLASSIGT — BEGÅR PROSPEKT.
Elektriska, Ljus- och Varma Bad, Massage m. m.

Post- och telegramadress: *Herrgården, Gysinge.* Telefon: 2 och 27.

na Sörensen och Praktiska yrken för flickor av fru Karin Fjällbäck-Holmgren.

Till förbundet hade i gåvor under året kommit kr. 5,000:— från Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse, detta i likhet med de fyra föregående åren, samt från förbundskretsar och enskilda ett sammanlagt belopp av kr. 523:—.

Insamlingsfonden hade under året ökats med bidrag från kretsar och enskilda. Vid 1929 års slut uppgick den till kr. 56,841:50, den 31 dec. 1930 utgjorde den kr. 67,795:50, alltså en ökning av kr. 10,954:—.

Vidare hade förbundet av anonym givare fått mottaga en donation å kr. 3,600:—, som skall utgöra en särskild fond, tillsvidare benämnd Anonym donation n:r 4. Avkastningen skall enligt donators bestämmelse i första hand utgå till pensionering av förbundets befattningshavare.

Från Svenska kommittén för internationellt rösträttsarbete hade vid kommitténs upplösning till förbundet överlämnats kr. 2,484:08 att med utnyttjande av såväl kapital som ränta användas till social upplysningsverksamhet. Medlen voro en återstod av den till rösträttsföreningarna av fru Bergman-Österberg skänkta upplysningsfonden. För utdelande av bidragen ur fonden hade en kommitté tillsatts bestående av fru Karin Fjällbäck-Holmgren, dr Gulli Petrini och fröken Thorstenson.

Summan av från förbundets fon-

der utelöpande studielån hade vid årets slut utgjort kr. 17,685:50, mot kr. 16,893:— vid föregående års slut. Sju nya lån å tillsammans kr. 4,350:— hade beviljats.

Det Whitlockska stipendiet för 1930 hade tilldelats fil. stud. Estrid Lindberg.

Från Kvinnliga Kontoristers semesterfond hade två understöd å vardera kr. 220:— utdelats till två kontorister för semestervila; ur Hedda Karlholms fond ett rekreationsbidrag å kr. 500:—; från Hilma och Emelie Zanders pensionsfond för lärarinnor hade tre f. d. lärarinnor vid Zanderska helpensionen för flickor uppburit vardera en pension å kr. 230:—. Femton livstidspensioner hade utlämnats från Fleetwoodska fonden, elva å kr. 400:—, fyra å kr. 300:—.

Sjuksköterskebyråerna.

Stockholmsbyrån hade vid årsskiftet 668 inskrivna sköterskor, därav 477 i fasta befattningar; 61 fasta platser, 238 vikariat, 1,077 anställningar i privatvård och 331 tillfälliga sjukbesök hade under året förmedlats. Antalet sjukbesök hade utgjort 1,245 samt för stadssjuksköterskorna 7,050.

Göteborgsbyrån hade den 31 dec. 519 inskrivna sköterskor. Av dessa innehade 344 fasta platser, därav 44 tillsatta under året. Vikariatet hade varit 217, sjukbudens antal 2,931. Av 10 kommunalsköterskor hade 1 tjänstgjort som kurator vid

“DRICK RAMLÖSA”

Naturligt alkaliskt. Förnämlig Bords- och Hälsodryck.

Hovleverantörer till: H. Maj:t Konungen och H. K. H. Kronprinsen
av Sverige samt Hs. Maj. Kongen af Danmark.

Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset. De i kommunalvården tjänstgörande 9 sköterskorna hade gjort 22,877 sjukbesök, Caritassystrarna 4,536 och polikliniksköterskorna 4,621 besök.

Jönköpingsbyrån hade den 31 dec. 46 inskrivna sjuksköterskor, därav 23 anställda i fasta befattningar; 15 fasta platser och 76 vikariat hade förmedlats.

Linköpingsbyrån hade den 31 dec. 148 inskrivna sköterskor, därav 84 i fasta befattningar; 14 fasta platser hade förmedlats och 98 vikariat.

Umeåbyrån hade den 31 dec. 145 inskrivna sköterskor, därav 102 i fasta befattningar; 30 fasta platser och 67 vikariat hade förmedlats.

Tjänstgöring i privatvård hade förmedlats av samtliga byråer.

Stipendieinstitutionen.

Förbundets stipendiefonder hade vid årsskiftet utgjort kr. 864,121:02. Från kretsar och enskilda hade stipendieinstitutionen under 1930 fått mottaga kr. 11,672:57, därav kr. 10,000:— från stipendienämndens ordförande fru Ebba von Eckermann, som stipulerat att räntan å dessa skall användas för studieändamål.

I stipendier hade utlämnats sammanlagt kr. 21,090:— och i livräntor kr. 14,421:35.

Skolorna.

Vid Rimforsa lanthushållsseminarium hade den äldre kursen omfattat 16 elever och

den yngre kursen samma antal. Av den äldre kursens elever hade 6 anslutit sig till lanthushållskursen, 7 till skolköskursen och 3 till trädgårds- och slöjdkursen. Seminariet hade under året åtnjutit ett statsanslag av kr. 25,154:—.

Det sammanlagda elevantalet för kurserna vid lanthushållsskolan hade utgjort 37. Skolan hade haft ett statsanslag å kr. 8,350:—, från Östergötlands läns hushållningssällskap kr. 1,000:— och från Östergötlands landsting kr. 1,000:—.

Vid Skolan för kvinnlig yrkesutbildning, Stockholm, hade den högre kursen omfattat 13 elever och den lägre kursen 35. Aftonkurser i klädsömnad hade i likhet med föregående år anordnats och elevantalet uppgått till 99. Undervisningen hade delats upp på 8 grupper.

Ateljén Stoff och Stil har alltjämt varit förenad med skolan.

Av statsmedel hade skolan under arbetsåret haft ett bidrag av kr. 7,360:— och av Stockholms stad kr. 5,000:—, vilket senare anslag förpliktigt skolan att mottaga 2 frielever och 2 elever för halv avgift.

Till kvällskurserna hade av kommunen beviljats kr. 600:—.

Apelryds fruktodlings- och trädgårdsskolas årskurs började den 3 mars 1930 och pågick med tre veckors uppehåll vid julen till den 15 febr. 1931. Elevantalet var 6 till den 1 sept. då en elev

PERMANENTONDULERING och MISE EN PLIS utföres av Fru F. OHLSSON.

ABRAHAMSSON, Damfrisörfirma, Sthlm. **Salonger:** Vallingatan 8, Vasagatan 26. — **Skönhetsvård o. den vackra permanentonduleringen** allt mer i ropet, såväl Tångondulering som Mise en plis sätter stil på den moderna frisyren. — Som bästa medel för hårvård rekommenderas **Medicinsk Tjärsalva Lanopyrolin.** — Förordas av läkare. — Tillverkas enligt recept av **Apotekare H. Palm**

avbröt kursen. Samtidigt övergick en av sommarkursens elever till årskursen, så att antalet årselever blev på så sätt oakortat. Arbetstiden hade utgjort 9 timmar pr dag, omfattande såväl praktisk som teoretisk undervisning.

Under året hade med föreståndaren som ledare gjorts exkursioner till trädgårdsutställningar och framstående trädgårdar, såsom exempelvis vårutställningen i Köpenhamn och Botaniska trädgården samt Trädgårdssällskapets trädgård därstädes, liksom trädgårdsutställningen i Stockholm i september.

Sommarkurs hade pågått under tiden 1 maj—1 sept., 2 elever; feriekurs under tiden 15 juni—15 aug., 5 elever.

Två extra elever hade under respektive 4 och 8 veckor tillhört skolan.

Under året hade statens trädskötarekurser från Hallands och delvis från Kristianstads län varit förlagda till Apelryd och föreståndaren varit ledare av dessa.

Skolan hade under året åtnjutit ett statsbidrag av kr. 5,400:—.

Styrelser och komitéer för förbundets institutioner och fonder.

Stipendieinstitutionens förvaltningsstyrelse: Direktör M. Carlson, ordf., fru E. von Eckermann, direktör C. Juhlin-Dannfelt, bankdirektör G. Lagercrantz och fröken S. Laurell. Suppleanter: direktör G. Indebetou och fru E. Odhner.

Stipendienämnden: fru E. von Eckermann, ordf., fru A. Bergensträhle, direktör M. Carlson, fru B. Elmquist, fröknarna S. Laurell, S. Leijonhufvud, fru E. Odhner, fröknarna L. Rosenberg, A. Thorstenson.

Rimforsaseminariet: av lantbruksstyrelsen utsedda: landshövding K. Tiselius, ordf., och föreståndaren för Hamra lantmannaskola I. Gezelius; av Fredrika-Bremer-Förbundet utsedda: fru L. Dyrssen, fröknarna L. Nathorst-Böös, I. von Plomgren; enligt reglementet självskrivna: föreståndarinnan för seminariet fröken E. Dyrssen.

Apelrydskolan: av lantbruksstyrelsen utsedda: landshövding A. Mörner, ordf., och redaktör G. Löving; av Fredrika-Bremer-Förbundet utsedda: fru L. Dyrssen och agronom G. Eliasson; självskrivna ledamot: skolans föreståndare herr R. Gustafsson.

Skolan för kvinnlig yrkesutbildning: doktor Karolina Widerström, ordf., rektor för skolan rektor Maria Aspman, fru A. Gyllenspetz, fröken K. Hesselgren, fru D. Hübner, fröken S. Löf, fru S. Qvarnström, fröken A. Thorstenson.

Sjukvårdskommittén i Stockholm: fröken S. Ulrich, ordf., fröknarna B. Almqvist, I. Blomstedt, M. Leijonhufvud, doktor R. Nauclér, fru R. Schürer von Waldheim, professor G. Söderlund, fröken B. Wellin och fröken G. Meuller, byråföreståndarinna.

Hermods

är skolan för framåtsträvande kvinnor och män

Sjukvårdskommittén i Göteborg: doktor L. Wolff, ordf., doktor P. Arnell, doktor E. Belfrage, fru B. Burman-Andersson, fröken E. Dickson, doktor Gärda af Geijerstam, fru E. Janson, fröken A. Lönnerblad, fru M. Mannheimer.

Sjukvårdskommittén i Jönköping: fru K. Bendz, ordf., fröken E. Aulin, doktor A. Eurén, fru A. Lundborg, instruktionsköterskan M. Sundblad, doktor O. Sörensen, syster A. Andersson, byråföreståndarinnan.

Sjukvårdskommittén i Linköping: doktor T. Theorell, ordf., syster A. Johansson, friherrinnan S. Leijonhufvud, doktor L. Möller, landskamrerare E. Stårck, syster A. Svensson, fru E. Söderqvist och fru M.-L. Lundberg, byråföreståndarinnan.

Sjukvårdskommittén i Umeå: doktor M. Odin, ordf., fruarna E. Grafström, G. Hellström, E. Lindgren, doktor P. Lundgren, kyrkoherde E. Silén, fröken I. Öqvist, syster A. Markow, byråföreståndarinnan.

Kommittén för Whitlockska stipendiefonden: fröknarna H. Djurberg, S. Leijonhufvud, I. von Plomgren, A. Ugglå, E. Whitlock.

Kommittén för Fleetwoodska fonden: direktör C. Juhlin-Dannfelt, fröknarna A. Lagerberg, I. von Plomgren, E. Rappe, A. Reuterskiöld, I. Sundelius, S. Ulrich.

Kommittén för H. o. E. Zanders pensionsfond: fru H. Berg, fröknarna I. von Plomgren, S. Ulrich, K. Wall.

Kommittén för kvinnliga konatoristers semesterfond: fröknarna S. Laurell, M. Lindgren, E. Rheborg.

Kommittén för Hedda Karlholms rekreatjonsfond: häradshövding E. Carlgren, fru R. Schürer von Waldheim, advokat Mathilda Staël von Holstein, fröken A. Thorstenson.

Kommittén för granskning av lånehandlingar: direktör C. Juhlin-

Dannfelt, advokat Mathilda Staël von Holstein, fröken A. Thorstenson.

Kommittén för social upplysningsverksamhet: fru K. Fjällbäck-Holmgren, doktor Gulli Petrini, fröken A. Thorstenson.

Nya förbundsmedlemmar

Hudiksvall: fru Marthe Kieseberg-Bohm, fru Inez Kärlin, fröken Sigrid Palmberg, fröken Vilma Sundelius, fru Olga Videll.

Härnösand: fru Anna Heldt, doktor Ingeborg Jungner, fru Anna Ågren, fru Lisa Åström.

Karlstad: fru Lilly Stenbom.

Kärda: fru Ester Westman.

Landskrona: fru Elisabeth Aronsson, fröken Stina Bernstone, fru Greta Fröberg, fröken Dagny Randel, fru Kerstin Åkesson.

Lund: fröken Anna Carlsson, fru Gunny Linder, fröken Anna Lundborg.

Malmö: fröken Elisabeth Gyllenberg, fru Axel Kleimer.

Norrköping: fröken Elin Johansson.

Nyköping: fru Klara Gullstrand, fru Maja Lindgren.

Stockholm: fru Gertie Erdman, doktor Gerda Kjellberg, fil. kand. Andrea Lindstedt.

Strängnäs: fru Maja Sundell.

Uppsala: fru Thyra Quensel.

Insamlingsfonden.

Vid 1930 års slut utgjorde fonden	kr. 67,642: 80
Därefter har ytterligare tillkommit:	
från Båstadskretsen	14: —
„ Halmstadskretsen (för 1930)	114: —
„ d:o (1931)	114: 50
„ Stockholmskretsen ...	30: —
Summa kronor	67.915: 30

Hultafors sanatorium

Fysikalisk-Dietisk Kuranstalt

Lämplig rekreatjonsort. Härlig natur. Gott bord. Alla moderna badformer. Elektricitetsbehandling. Massage. **Helpension.** Inga drickspengar. Läkare *Dr E. GARBY.* Begär Prospekt. Postadr.: Hultafors Sanatorium, Hultafors. Tel.: Borås 695, Hultafors 16, Rävlanda 68.

Gerda Martin.

När Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse sammanträdde i Malmö den 7 april detta år, saknade vi där en styrelseledamot, som mycket sällan uteblev från sammanträdena, nämligen Gerda Martin. Med sorg och oro erforo vi, att hon låg allvarligt sjuk på lasarettet i Falun, men vi hoppades dock, att hon skulle övervinna sjukdomen. Kort därpå kom emellertid underrättelsen, att hennes tillstånd betydligt försämrats, och på morgonen den 19 april slumrade hon stilla in i döden.

Med henne har Fredrika-Bremer-Förbundet förlorat en intresserad och dugande styrelsemedlem, och den svenska högre flickskolan har mist en av sina bästa representanter, en varmhjärtad, klok och harmonisk arbetare för de ungas undervisning och uppfostran.

Gerda Martin föddes år 1872 på Odenstads säteri i Värmland. Tidigt bestämde hon sig för lärarinnebanan, och efter slutad skolgång genomgick hon därför Kungl. Högre Lärarinneseminarier i Stockholm. Sin pedagogiska verksamhet började hon som privatlärarinna i familj. Därefter arbetade hon några år som lärarinna i Kristinehamns elementarläroverk för flickor, sedan i Almqvistska samskolan och i Oskarsskolan i Stockholm. Redan år 1906 blev hon föreståndarinna för Elementarläroverket för flickor i Falun och har således i

ett kvarts sekel stått i spetsen för denna läroanstalt, som hon omfattade med största kärlek och intresse och där hon med lugn och sakkunskap skötte det detaljrika och krävande arbete, som i våra dagar kommer på en skolföreståndares lott. Lärarinnorna i hennes kollegium kände, att hon ställde krav på deras pedagogiska och disciplinära förmåga, men de hade också en stark förnimmelse av att de i sin föreståndarinna ägde en förstående vän och en god och glad kamrat. Hennes elever, som varmt älskade sin föreståndarinna, känna också förlusten av den dugande lärarinnan, vars undervisning de förstått att värdera. Gerda Martins bortgång betyder därför en stor förlust för den läroanstalt, vars öden hon lett under så lång tid, och för det samhälle i vars kulturella liv hon med glädje deltog.

Men även i vidare kretsar lämnar hon ett tomrum. Hennes intresse för pedagogiska frågor hade fört henne till en vidgad verksamhet för de svenska skolorna. Alltsedan 1914 var hon en värderad medlem av Centralstyrelsen för Flick- och samskoleföreningen, och i skolmöten av olika slag deltog hon gärna. Under tecknad har haft glädjen att sammanträffa med henne på ett stort antal skolmöten, såväl större som mera privata, och särskilt minns jag henne från det Tionde allmänna svenska flickskolemö-

STANDARD, Kem. Tvätt, Renov., Konststoppn. o. Prässateljé
Tel. S. 17788. BLEKINGEGATAN 36, STOCKHOLM. Tel. S. 17788.

Kvalitetsutförande! Snabba leveranstider! Billiga priser! Ring för hämtning o. hemsändning.
Förstklassig, efter modernaste principer arbetande präsnings- och renoveringsateljé är öppnad Blekingeg. 36, i fören. med mottagn. av kem. tvätt, färgning etc. för Kronans Kem. Tvätt- & Sköfärgeri.

tet i Falun år 1911, då hon var hela mötets älskvärda värdinna som hade de mest olikartade bestyr.

När Gerda Martin gjorde inlägg i en diskussion, lyssnade man gärna. Hon talade aldrig mycket: enkelt och sakligt lade hon fram sin åsikt, lugnt åhörde hon den mening andra förfäktade, och ofta blev hon en medlande kraft mellan stridande viljor.

År 1919 insattes Gerda Martin i den stora Skolkommissionen, som fick i uppdrag att utarbeta planer för omgestaltningen av det högre undervisningsväsendet i vårt land. I tre års tid arbetade hon i denna kommitté och försökte därvid att gagna och bevara den svenska högre flickskolan, som av majoriteten alltför mycket sköts undan till förmån för samskolan. I ett par reservationer tillsammans med rektor R. Fåhræus m. fl. uttalar hon sig emot majoritetens avoghet mot det enskilda skolväsendet och framhåller den betydande insats de privata skolorna gjort i undervisningsarbetet, och hon vänder sig ock mot förslag, som vore onödigt nedbrytande och som, om de genomfördes, "skulle gå förödande fram över det i många fall rika pedagogiska liv, som pulserar vid flera av de högre flickskolorna".

Det var också med sorg, som Gerda Martin iakttog de senaste årens

många uniformerande bestämmelser, som lägga hämsko på den fria utvecklingen i de hittills så livskraftiga högre flickskolorna — och detta i en tid, som är så rik på nya pedagogiska idéer, vilka för att prövas behöva ökad och ej minskad rörelsefrihet i skolorna.

När Gerda Martin nu gått bort, känns sårnaden särskilt stor för dem, som varit hennes medarbetare i den svenska flickskolans tjänst, och icke minst för dem, som alltsedan seminarieårens kamratskap ofta mött henne i gemensamma intressen på gemensamt arbetsfält. Med tacksamhet minnas vi hennes vänsälla personlighet, hennes måttfulla väsen, hennes varma hjärta och hennes pliktrogna, redbara arbete.

THYRA KULLGREN.

Svenska Kvinnornas Nationalförbunds

årsmöte ägde rum den 22 april i Stockholm. Till ordförande i förbundet valdes enhälligt fröken Kerstin Hesselgren. Övriga medlemmar av Centralkommittén blevo: friherrinnan Ruth Stjernstedt, omvald, frökarna Anna Åbergsson, Ellen von Platen, Ingeborg Herlitz, Edith Lindblom, fru Ellen Hagen, dr Hedvig Malmström, samtliga nyvalda. En resolution antogs i moderskapskyddsfrågan med uttalande för regeringens vid riksdagen föreliggande förslag.

Sätergläntans Vävskolas (i Dalarna)

Sommarkurser börja 15:de juni. Undervisning i all slags vävnad. *Kurser i fräslöjd* för såväl manliga som kvinnliga elever med undervisning i hemslöjd och heminredning enligt arkitekt Malmstens principer och ledes av två lärare. Upplys. o. prospekt på begäran. Adr. *Insjön* Tel. 95

Vad kan göras mot abortmissbruket?

Det påstås av medicinska och andra auktoriteter att fosterfördrivningsmissbruket i vårt land liksom i alla andra kulturländer under senare tid i hög grad ökats. Kvinnor inom alla samhällsklasser, av alla åldrar, gifta kvinnor såväl som ogifta, göra sig skyldiga till detta missbruk. Ja, man tycker sig t. o. m. under de senare åren spåra en märkbar förskjutning till nackdel för de gifta kvinnorna och de äldre årsklasserna i förhållande till de ogifta och de yngre.

Statistiskt kunna dylika påståenden givetvis aldrig klart bevisas, men de kunna å andra sidan icke heller effektivt tillbakavisas. Inom Kungl. Medicinalstyrelsen håller man just nu på med en utredning av abortfrekvensen i vårt land. Barnbördshus, lasarett, sjukstugor och läkare av alla slag ha tillfrågats och inkommit med uppgifter om antalet aborter, som kommit inför deras behandling. Dylika aborter äro dock blott sådana, som så att säga misslyckats, d. v. s. där kvinnan blivit sjuk av den behandling hon i fosterfördrivande syfte genomgått samt måst söka vård.

Medicinalstyrelsens undersökning kan därför, hur grundlig den än må vara, knappast ge svar annat än på den frågan, huruvida fosterfördrivningens följsjukdomar äro stadda i ökning, ett svar som givetvis kan vara värdefullt nog. Angående de and-

ra, de "lyckligt" förlöpande aborterna, lärer man icke kunna, genom än så omsorgsfulla utredningar, erhålla material för mera exakta statistiska beräkningar. Dock tror jag säkerligen man gör klokast i att taga påståendena om ökning av abortfrekvensen för goda. Eller i varje fall att taga för gott påståendet om abortmissbrukets utomordentligt stora utbredning. Var och en som har haft att göra med fosterfördrivningsmål vid domstol måste säga sig, att antalet oupptäckta och oanmälda kriminella aborter måste vara ofantligt stort i jämförelse med dem, som komma i dagen. Så snart det nämligen föres talan mot någon yrkesmässig fosterfördriverska eller fördrivare, ty det förekommer ju också män, som idka ett lukrativt yrkesmässigt kvacksalveri på detta gebit, befinnes det så gott som alltid, att dessa under årtal före åtalet i fråga i lugn och ro bedrivit sitt yrke och under denna tid behandlat hundratals och åter hundratals fall. Ty frekvensen har vanligen varit livlig.

Allt emellanåt förekommer det t. o. m., att vissa yrkesutövare drivit en hel liten, ofta förresten inte så liten, privatklinik, där patienterna lagts in och fått vistas till dess fostret avgått och all fara för kvinnan ansetts överstånden. Kunskapen om dessa abortörers existens tycks gå kvinna och kvinna emellan över hela landet som ett hemligt frimureri. Jag frågade

SY EDRA KLÄDER SJÄLV!

Sy dem efter ULLSTEINS och VOGUE's mönster, som finnas i ett mycket stort urval vackra och moderna modeller. ULLSTEINS och VOGUE's nyutkomna modejournaler finnas hos MEETHS, som är ensamförsäljare för Sverige av de världsberömda tillklippningsmönstren.

MEETHS

t. ex. en gång en ung flicka, som var inblandad i en fosterfördrivningsaffär, hur hon, som bodde i en avlägsen landsända, fått adressen på fosterfördriverskan, vilken var bosatt i Stockholm. Hon svarade mig, att hon något år därförut deltagit i ett kristligt ungdomsmöte, och där hade lappar med adresser på sådana kvinnor cirkulerat och avskrivits bland flickorna. Den unga flickan, min sagesman, hade skrivit upp flera adresser, ehuru hon vid den tiden icke haft någon tanke på att använda sig av dem. Men de kunde alltid vara bra att ha.

Jag fick även belägg på detta hemliga frimureri vid en offentlig diskussion, som nyligen hölls angående denna fråga och som jag inledde. En talarinna från det kommunistiska lägret upplyste mig därvid, att adresser på yrkesabortörer cirkulera på snart sagt alla arbetsplatser, där kvinnor arbeta. Kvacksalveriabortörerna behöva tydligen icke reklamera sina tjänster. Här tycks efterfrågan vara så stor, att det är den som letar upp tillgången, ett förhållande som för närvarande knappast råder inom något annat livsområde. Detta säger en del om behovet och spridningen av abortbruket.

Samtidigt som man anser sig med största sannolikhet kunna slå fast en utomordentlig ökning av abortmissbruket börjar man alltmera komma till insikt om farorna av detta missbruk för kvinnornas liv och hälsa. Härvidlag är det icke blott fråga om sådana skadliga följder av abort, som

bestå i infektionssjukdomar med därav följande dödsfall eller framtida men för hälsan. Dessa följdssjukdomar ha ökats till den grad, att de rentav anses utgöra ett allvarligt hot mot folkhälsan. Men en abort medför en hel del andra hälsorisker än risken för infektion.

I Ryssland har under det senaste årtiondet gjorts synnerligen intressanta studier och erfarenheter på detta område. Där har sedan 1917 fosterfördrivningen varit straffri. Ja, icke nog därmed. Varje kvinna, som önskat att bli befriad från ett påbörjat havandeskap, har sedan 1922 kunnat få denna angelägenhet gratis ombesörjd på ett sjukhus. Ett oerhört missbruk av denna rätt anses ha blivit följd. Professor Essen-Möller lämnar i Svenska Läkartidningen för 6 juli 1928 en hel del intressanta siffror härom, hämtade från en sammanställning av den ryske gynekologen professor Serdukoff. Dessa siffror anses påvisa en stark ökning i aborterandet. Det är dock, inom parentes sagt, svårt att förstå, hur man vågar draga några slutsatser av sådana siffror. I Ryssland hade före frigivningen givetvis, liksom i alla andra länder, hemlig abortframkallning florerat i synnerligen stor utsträckning, men där, liksom i övriga länder, fanns naturligtvis inga exakta siffror angående dennas utsträckning. Talen för abortframkallningen efter frigivningen kunna därför icke jämföras med några som helst tal rörande tiden före. Det enda man kan jäm-

Mensendieck-Gymnastik för damer

gratie. Kutrygg, svankrygg och hållningsfel bortarbetas.

Anmälningar mottagas pr tel. Östermalm 9821.

Rut Ivrell

Dr. B. M. Mensendieck.
7,30 f. m. till 9 e. m.

Vägen för ernående av en harmonisk kropp, naturlig charm och

Medlem av: »Bund Für Reine Mensendieck-Gymnastik». Obs.! Dipl. av

Lektioner meddelas fr. Nybrogatan 11. 6 tr.

föra med vartannat är talen för abortframkallning under tiden närmast efter frigivningen och senare. Men även om dessa siffror visa stigande, vilket varit fallet, så vågar man icke draga några bestämda slutsatser för en så kort tidsperiod. Det tog naturligtvis någon tid, innan kvinnorna i Ryssland blevo klart medvetna om sin rätt att begå abort och att få den verkställd på sjukhus. Och under denna tid kanske de använde sig av sina gamla smygvägar.

Vare med denna statistik från Ryssland huru som helst. Professor Serdukoff och andra ryska vetenskapsmän ha tack vare den ryska frigivningen av abort och tillhandahållandet av sådan på sjukhusen blivit i tillfälle att göra de intressantaste rön angående abortframkallandets stora vådor för kvinnans hälsa. Och här har, som nyss framhållits, icke varit fråga blott om vådorna och riskerna för infektioner vid själva abortframkallandet. Dylika vådor har väl allmänheten även hittills varit ganska medveten om, ehuru väl de stackars kvinnor som, drivna av fattigdom, nöd eller annat elände, önskat bliva av med sitt foster, icke låtit hejda sig av sådana faror utan hellre tagit risken därav. De ryska studierna och observationerna ha varit betydligt mera omfattande och ingående. Deras resultat kan anges genom ett citat ur professor Emil Bovins artikel i Svenska Läkartidningen den 17 okt. 1930, enligt vilket de ryska rönen "till fulla bekräfta

vad varje erfaren gynekolog vet, nämligen att ett konstlat avbrytande av en normal graviditet även under de bästa förhållanden, på sjukhus och av erfaren hand, ingalunda kan garanteras vara ett ofarligt ingrepp och att det bryska avbrytandet av det underbara organsamspel inom kroppen, som havandeskapet satt igång, spec. inom de endokrina systemen, icke blott kan medföra bestående kroppsliga rubbningar, främst inom genitalfunktionerna, utan även utgöra ett allvarligt psykiskt trauma."

Varje något så när samhälleligt ansvarskännande människa måste, inför denna kunskap om fosterfördrivningssedens alltjämt ökade spridning samt inför den ökade insikten om dess farlighet, fråga sig, om intet åtgöres från samhällets sida mot denna folkfara? Eller om intet skulle kunna göras däråt?

Härpå kan först svaras att hittilldags intet som helst gjorts för att stävja aborttrafiken utöver det, att fosterfördrivning av lagen förbjödes och yrkesabortörerna — kvacksalvarna — strängt straffas, medan den havande kvinnan själv numera, d. v. s. sedan en straffminskning för tio år sedan införts, kommer tämligen lindrigt undan, ibland t. o. m. med villkorlig dom.

Frågan om vad som skulle kunna göras emot aborttrafiken har under senare år varit föremål för livliga diskussioner i så gott som alla kulturländer. Särskilt livligt tycks intresset vara i Tyskland och Norge. Så

Oscarias

Marta - Skor

äro lämpligaste skor för sjuksköterskor och andra som äro i behov av en mjuk och behaglig fotbeklädnad. Säljas i egna affärer landet runt.

Oscaria

— den rätta skon —

Prova och köp

t. ex. hade Medisinsk Selskap i Oslo — motsvarande Svenska Läkarsällskapet — den 27 februari i år anordnat ett stort möte, till vilket åklagare och domare, brottmålsadvokaterna och juridiska fakulteten inbjudits i och för behandling av frågan om "Abortus provocatus". Vid detta möte framlades av d:r Tove Mohr — sedan flera år medlem av Strafflagskommissionen i Norge — ett ganska utförligt program för en målmedveten kamp mot fosterfördrivningsfaran. Även i vårt land har ungefär samma, enligt min mening riktiga, synpunkter lagts på problemet. Dessa huvudsynpunkter äro framför allt följande:

Man skall aldrig lyckas få någon minskning på de hälsovådliga kvacksalveriaborterna med mindre man ger kvinnorna tillgång till sakkunnigt, d. v. s. av läkare, utfört avbrytande av havandeskapet. Samhället måste inse, att avbrytande av havandeskap i de flesta fall objektivt eller åtminstone subjektivt framstår såsom en tvingande nödvändighet, eftersom tusenden och åter tusenden kvinnor och kvinnor inom alla samhällsläger och av alla bildningsgrader vidtaga denna åtgärd trots lagens förbud, trots risken för åtal och straff med därav följande skandal, ja, ofta i det speciella fallet katastrofala sammanbrott. Tillgång till sakkunnig läkarhjälp skulle betyda icke blott att aborten bleve tekniskt sett bättre och riskfriare utförd, i de fall där man komme till insikt om

det berättigade i dess vidtagande. Det skulle också betyda, att hela denna ström av kvinnor, som nu vända sig till yrkesabortörerna, vilka vanligen utan någon som helst individuell diskussion helt mekaniskt utföra det önskade ingreppet, i stället med läkaren kunde diskutera sin — låt oss återigen upprepa det — objektivt eller åtminstone subjektivt förtvivlade situation. En förstående läkare skulle därvid kunna gå in på alla de i det speciella fallet föreliggande omständigheterna, framhålla faran av aborten, hänvisa på möjligheter till privat eller social hjälp i händelse det väntade barnet i stället framföddes, med ett ord verka rådgivande och lugnande samt måhända understundom lyckas avstyra den önskade aborten, något som kvacksalveriabortören säkerligen aldrig ens försöker göra.

Ett annat medel i kampen mot abortfaran är, att den antikonceptionella tekniken göres bättre tillgänglig för allmänheten. Fosterfördrivningen är ju till sin innersta natur en desperat åtgärd att begränsa barnantalet, att hindra ett i en objektivt eller i varje fall subjektivt förtvivlad situation icke önskat barn att födas. Den är således en kompletterande åtgärd i sådana fall där preventiva åtgärder på grund av slarv, tanklöshet, bristande ansvars känsla eller andra liknande orsaker icke använts eller där de på grund av bristande tekniska insikter slagit slint. Men samhället gör med sina preventivlagar sitt till att vidmakthålla

Bland 200 olika modeller och prislägen kunna damerna utvälja en korsett eller corselete med exakt passform i Twilfit, Nybrogatan 11, Stockholm.

okunnigheten. Och läkarna överlåta fortfarande i stor utsträckning åt obskyra sjukvårdsaffärer att ge allmänheten en grumlig och otillförlitlig kunskap på detta område. Än i dag händer det, att nödställda kvinnor på ett sårande sätt avvisas, när de i läkarens mottagningsrum bönfalla om råd och upplysning.

Naturligtvis är det av en viss betydelse i kampen mot fosterfördrivningen, att social hjälp gives åt blivande mödrar i de fall där den behöves. Här kan man ju tänka sig en samhälleligt intresserad och ansvars-kännande läkarkår såsom förmedlare mellan en förtvivlad blivande moder samt de personer och institutioner, som skulle kunna bringa henne hjälp. Även en mera allmän upplysning om sociala institutioner och hjälpmöjligheter vore av nöden. Var och en som har någon erfarenhet på dessa områden vet, att mången kvinna tagit sin tillflykt till förtvivlade handlingar blott därför att hon absolut icke vetat "vart hon skulle vända sig" i sitt nödläge.

Offentlig, vederhäftig upplysning om fosterfördrivningens stora risker, helst i sammanhang med övrig sexuell upplysning, borde även vara ägnad att i sin mån bidra till en minskning av missbruket.

En revision av våra straffbud angående fosterfördrivning står, om icke på dagordningen, så dock på programmet för den närmaste framtiden. Redan den kommission, vilken för tio år sedan införde en minskning

i straffen för abort, framhöll därvid, att hela frågan om lagens förhållande till fosterfördrivning borde så snart ske kan från grunden underskastas en sorgfällig omprövning. Därvid läres det icke bliva möjligt att bibehålla den nuvarande grunden för straffet. Den vilar nämligen på principen om en fostrets självständiga rätt till eget liv och den havande kvinnans såväl som andras skyldighet att respektera denna rätt. Det var den tidigare kristendomen, som sade, att när ett foster har liv och allt liv har en själ, så har fostret en själ och får såsom sådan icke förgöras. Det är således icke ur respekten för livet utan ur respekten för den odödliga själen, som fosterfördrivningsbrottet så småningom utvecklats till sin nuvarande karaktär. Tidigare, d. v. s. före 1734 års lag, var också rättspraxis ståndpunkt, i konsekvens med denna kyrkans uppfattning, den att fosterfördrivning under ett senare stadium av havandeskapet, "där fostret provas haft det liv, att det sig i moderlivet rört", ansågs för ett väsentligen mycket svårare brott och belades med livsstraff, medan tidig abortframkallning betraktades på ett helt annat sätt, även om det icke var fullt tillåtligt.

Lagens ståndpunkt om fostrets självständiga rätt att få födas och utveckla sig till en fullvuxen mänskliga torde icke längre uppbäras av det allmänna rättsmedvetandet. Särskilt när det är fråga om avbrytande

MATTOR

rengöras och sommarförvaras med bästa resultat hos

Freys Express A.-B.

Tel. Namnanrop.

av ett tidigt havandeskap är det ofrånkomligt att kvinnorna i allt högre grad icke kunna acceptera och böja sig för denna princip utan att de i stället kräva full bestämningsrätt över sin kropp.

Från denna utgångspunkt är icke möjligt att överhuvudtaget bibehålla kriminalisationen av aborthandlingen vad den havande kvinnan själv beträffar, enär man icke torde finna någon annan rimlig grund för straffbruket. Vi ha icke i vår allmänna strafflag något straff för självstypning eller självskada, ungefär likartat med den engelska lagens kriminalisering av självmordsförsök. I vår tid och vårt land lär det säkerligen icke lämpa sig att ställa kvinnan under något nytt speciellt förmynderskap i detta avseende.

Ej heller lär det kunna tänkas, att staten skulle straffa kvinnan för det hon genom fosterfördrivning berövar samhället en blivande medborgare. Frågan, vilket som är det mest önskvärda för ett samhälle: folkökning, stabil folkstock eller folkminskning, är en mycket omtvistad fråga. Önskemålen på denna punkt kunna också komma att växla, såsom de under historiens gång hittills upphörligen växlat. För att nu inte tala om det absurda i den tanken, att staten skulle söka med hot om straff driva samhällsmedlemmarna till en barnalstring, som går ut över deras egna önskningsar och eget individuellt intresse.

RUTH STJERNSTEDT.

Fredrika-Bremer-Förbundets stipendier 1931.

Fredrika-Bremer-Förbundets stipendieinstitution har för innevarande år utdelat följande stipendier:

Martina Bergman-Österbergs yrkesstipendiefond: 400:— kr. för konstindustriella studier i utlandet till Elsa Lundström; 400:— kr. för kurs vid Fröbelinstitutet till Gunvor Gustafsson; 600:— kr. för språkstudier i England till Anna Grahn; 500:— kr. för studier i Paris för modistyrket till Greta Hesselgren; 600:— kr. för studier i trädgårdsarkitektur i England till Hildur Andersson; 400:— kr. för studier för fil. mag. examen vid Stockholms Högskola till Lilly Arrhenius; 400:— kr. för studier vid Dansk fotografisk Forenings Fagskole till Edith Stjernström; 800:— kr. för bestridande av kostnader under provår till Stina Rundgren; 200:— kr. för studier vid danska lanthushållningsskolor till Ruth Ingeborg Johnson; 500:— kr. för studier vid D. Montessoris praktiska och teoretiska kurs i Rom till Yvonne Gylden; 400:— kr. för studier av spansk konst m. m. i Spanien till Elvira Stenberg; 400:— kr. för studier vid lanthushållningsskolor i Sverige och Danmark till Ada Olsson.

Ellen Fries' fond: 250:— kr. för språkstudier i Paris till Brita Edlén.

Fru Sophie Silows fond: 200:— kr. för kurs i pappslöjd vid Nääs till Hildur Blomstrand.

V. Rodhes fond: 300:— kr. för konstindustriella studier till Lisbeth Jobs.

Johanna Kempes fond: 2 stipendier å vardera 500:— kr. för medicinska studier till med. kand. Ingeborg Nyquist och med. kand. Ingeborg Kjellin.

Fröken Hilda Nilssons fond: 1,250:— kr. för medicinska studier till med. kand. Ingeborg Laurin och 625:— kr.

DALARÖ HAVSBAD,

välkänd rekreatiionsort i Sthlms skärgård. Goda kommunikationer. Läkare, apotek, varmbadhus, tillfälle till strandbad. Förstklassiga hotell och pensionat. Upplysningar om villor. Telefon Dalarö 21.

till med. kand. Greta Ekström-Hermanrud.
 Johanna M. Hedéns fond: 400:— kr. för barnmorskeutbildning till Ellen Jacobsson.

Från länsnämnderna ha följande stipendier utdelats:

Stockholms stad: 475:— kr. för kurs vid Statens folkskoleseminarium i Stockholm varav 275:— kr. till Karin Sjögren och 200:— kr. till Karin Alemark.

Stockholms län: 400:— kr. för kurs vid Statens skolköksseminarium till Vesta Persson.

Norrbottens län: 400:— kr. för kurs vid Svenska Fattigvårds- och barnavårdsförbundet till Elna Lindström.

Västerbottens län: 2 stipendier å vardera 335:— kr. för kurs vid Umeå folkskoleseminarium till Edit Jansson och Sigrid Ilander samt från Fröken Ebba de Laval's fond 400:— kr. för samma ändamål till Maria Rönnbäck.

Västernorrlands län: 230:— kr. för kurs vid Fredrika-Bremer-Förbundets lanthushållningsseminarium vid Rimforsa till Britt Backmark och 230:— kr. för kurs vid småskoleseminarium till Hildur Eriksson.

Jämtlands län: 225:— kr. för musikstudier för organistexamen i Luleå till Elsa Björklund.

Gävleborgs län: 225:— kr. för kurs vid handarbetsseminarium till Astrid Holmgren.

Kopparbergs län: 290:— kr. för kurs vid Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala till Mait Dahlgren.

Värmlands län: 225:— kr. för kurs vid Svenska Fattigvårds- och barnavårdsförbundet till Ragnhild Olsson.

Uppsala län: 225:— kr. för kurs vid småskoleseminariet i Uppsala till Gund Danielsson och 225:— kr. för studier för kansliexamen vid Uppsala universitet till Maja Sivert.

Örebro län: 225:— kr. för kurs vid Socialpolitiska institutet till Karin Broman.

Södermanlands län: 300:— kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola till Svea Foleker; 300:— kr. för kurs vid småskoleseminarium till Estrid Collenius; 300:— kr. för akademiska studier till Birgit Sundell.

Västmanlands län: 325:— kr. för kurs vid Röda Korsets sjuksköterskeskola till Karin Sundelin.

Östergötlands län: 2 stipendier varav ett å 350:— kr. och ett å 275:— kr. för kurs vid Ab. Stockholms Tillskärareakademi till Kerstin Krantz och Anna Österberg.

Skaraborgs län: 750:— kr. för studier vid universitet eller högskola till Maja Bergstrand; 400:— kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola till Ingrid Lidén.

Älvsborgs län: 320:— kr. för kurs vid Svenska Fattigvårds- och barnavårdsförbundet till Märta Lindgren.

Göteborgs och Bohus län: 2 stipendier å 425:— kr. för studier vid Göteborgs Högskola till Britta Ulriksson och Birgit Sjöberg.

Gotlands län: 300:— kr. för kurs vid Svenska Fattigvårds- och barnavårdsförbundet till Helga Jacobsson.

Kalmar län: 290:— kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola till Märta Kjellberg.

Kronobergs län: länsfonden: 300:— kr. för kurs vid Sydsvenska gymnastikinstitutet till Maud Charpentier; Elfvingiska fonden: 230:— kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola till Edith Holmberg; Nanny von Baumgartens fond: 2 stipendier å 220:— kr. för kurs vid småskoleseminarium till Magda Wikström och Hillevi Karlsson samt ett å 220:— kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola till Märta Johsén.

Jönköpings län: 250:— kr. för kurs vid Svenska Fattigvårds- och barnavårdsförbundet till Greta Petersson.

Kristianstads län: 300:— kr. för kurs vid Socialpolitiska institutet till Martha Hellner.

Blekinge län: 327:— kr. för kurs

Den omtänksamma husmodern vänder sig alltid till Lunda Tvättinrättning
 Garanteras ett förstklassigt arbete. — Kläderna försäkrade under tvättningen.
 — — — — — Telefon Drottningholm 20 och 190 — — — — —

vid av staten godkänd sjuksköterskeskola till Edith Ohlsson.

H all a n d s l ä n : 250:— kr. för kurs vid Filip Holmqvists handelsinstitut i Göteborg till Ansie Gustafsson.

M a l m ö h u s l ä n : 2 stipendier å 150:— kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola till Vera Brandrup-

Wognsen och Greta Rasmussen; 350:— kr. för kurs vid Fredrika-Bremer-Förbundets skola för kvinnlig yrkesutbildning till Vivika Enbom; 400:— kr. för kurs vid Statens folkskoleseminarium i Stockholm till Naima Strandsjö; 500:— kr. för medicinska studier till med. kand. Inger Wenster.

Två böcker om pionjärens vägar.

Vilka hårda vägar pionjärerna vandrat fattar vi knappast fullt annat än när vi får berättelsen om det faktiska förloppet av deras liv.

Framför mig ligger två dylika avslöjande dokument. Det ena är Helena Westermarcks bok om Finlands — och Nordens — första kvinnliga läkare, Rosina Heikel, det andra Alice Stone Blackwells om Amerikas Lucy Stone, "Pioneer of Woman's Rights".

Rosina Heikel var den senare födda av de två. När den sexton-, sjuttonåriga unga flickan, i slutet av 1860-talet, började lägga planer till realiserandet av sin då oerhörda idé: att bli läkare, stod den omkring femtioåriga Lucy Stone i centrum av de

amerikanska föregångskvinnornas kamp för lika medborgerliga rättigheter med männen. Men föga troligt är att den unga finskan med sin utpräglad starka önskan att bli läkare visste något om "the morning star of the woman's rights movement" (det poetiska namn man givit Lucy Stone). Mera sannolikt är att Rosina Heikel kanske hade hört talas om att det vid denna tid verkligen fanns en diplomerad kvinnlig läkare i världen, en svägerska just till Lucy Stone, dr Elizabeth Blackwell. Möjligen kan den vetenskapen ha stimulerat den unga flickan att hålla fast vid en plan som även för flertalet av hennes vänner då måste ha förefallit som rena vanvettet.

Helena Westermarck: Finlands första kvinnliga läkare. Rosina Heikel. Kvinnospår i finländskt kulturliv. Söderström & Co förlagsaktiebolag. Helsingfors.

Alice Stone Blackwell: Lucy Stone. Pioneer of Woman's Rights. With illustrations. Little, Brown, and Company. Boston.

Dock, inte endast i Amerika, som sett den organiserade kvinnoaksrörelsen uppstå, hade utvecklingen fört med sig en ny syn på kvinnornas ställning inom samhället, och Helena Westermarck glömmer inte att i sin bok

Norrtälje berömda Gyttjebad!

Säsöng: 10 Juni—slutet av Aug. Badläkare Doktor Gösta Widman. Sjukgymnast Kapten E. Hellemark. Alla brukliga badformer. Nytt kallbadhus. Sjukgymnastik. Massage. Spec.: Reumatiska sjukdomar såsom ledgångs- och muskelreumatism, ischas samt nervösa sjukdomar, allmän klenhet etc. Begär prospekt.

Adr.: BADANSTALTEN, NORRTÄLJE.

påvisa möjligheten av att den unga Rosina kan ha fått i sina händer Fredrika Bremers just då omdebatterade Hertha. Den är ju — utöver det stora idéprogrammet: en nyttre och inre mening myndigvorden kvinna — även historien om Hertha som "sår-läkarinnan". Ur bägge synpunkterna kunde den boken ha varit av största värde för Rosina Heikel. Hon visste redan att hennes väg inte skulle komma att gå i de gamla hjulspåren, men den kvinnornas flammande självdeklaration av rätt till "frihet och framtid, ett hem för andens liv", som Fredrika Bremer lagt fram i Hertha, bör alldeles särskilt varit för henne en stärkande och stimulerande dryck.

I denna tidskrifts februarihäfte förlidet år hade Helena Westermarck en minnesartikel över Rosina Heikel, denna hade då nyss, åttiosjuårig, gått bort. Inom den trängre ramen kom redan där bilden av den rakryggade, modiga banbrytaren fram. Den utkomna större biografien ger naturligt nog en ännu rikare och starkare profilerad teckning, så väl av personligheten själv som av tidsförhållanden och miljö.

Flickan, ehuru brinnande studiehågad och redan från barndomen påfallande intresserad av allt som sammanhänge med sjukdomsfall och dessas behandling, bereddes inte, som bröderna, något tillfälle till utbildning, utöver den knapphändiga skolundervisning som kom tidens flickor till del. Det var något som helt en-

kelt inte ifrågasattes. Sitt outsläckliga kunskapsbegär fick hon nödortfeliggen tillfredsställa med läsning av böcker som tillfälligt kom i hennes väg, och med vem skulle hon tala om sina hemliga, orimliga planer!

I den finländska tidskriften *Nu-tid* skrev Rosina Heikel långt senare, när motstånd och svårigheter för länge sedan besegrats, en artikel som hon nämnde "I strid mot fördomar" och där hon berättar om hur den kvinna hade det, som på 1860-talet gick in för att välja ett kall så "utanför den tidens ramar" som läkarens. Var skulle man begynna? Vem skulle vara rådgivare? Det var både orätt och okvinnligt att hysa en tanke på att tävla med mannen om kunskaper och arbetsfält. Hur skulle kvinnan för övrigt kunna ha uthållighet och förmåga till sådan tävling, aldrig skulle hon kunna uträtta något jämförligt med vad mannen gjort, aldrig nå vad mannen uppnått! Det var ju den allmänna, fastslagna meningen.

I Helena Westermarcks bok följer man Rosina Heikel steg för steg på den törnebesådda väg hennes okvliga vilja dock alltjämt drev henne vidare fram på.

Den första omvägen till studiet av den förbjudna läkarvetenskapen var en kurs vid Gymnastiska Centralinstitutet i Stockholm; bland undervisningsämnen förekom anatomi och fysiologi, de ämnen som i fråga om medicinska studier stod främst i vä-

Ni Vill Bo
CENTRALT OCH BEKVÄMT?

Bo då på

**Sthlns Kristliga Ynglingaförenings
HOTELL**

Bryggaregatan 10. -:- Tel. N. 304 70.

Nyrestaurerat.

Hiss.

Badrum.

E L E V E R

erhålla god undervisning i tillskärning, uppsättning och provning ävensom mönsterkonstruktion.

Ellen Lundberg

Birger Jarlsгатan 39, 4 tr. Tel. 15 50.

gen för kvinnorna såsom varande "opassande". Synnerligen ingående var inte studiet av dessa ämnen men kunde tas något mera omfattande av dem som så önskade. I allmänhet dissekerade inte de kvinnliga gymnasterna utan "åsågo på tillbörligt avstånd med näsduk för näsa och mun ett färdigt preparat". Att begära att själv få experimentera ansågs inte rekommenderande för den kvinnliga gymnasten. Rosina Heikel torde ha framkommit med sådan föga rekommenderande begäran.

Barnbördshuset i Helsingfors och därmed förenade gynekologiska och barnsjukhusavdelningar var andra etappen på hennes väg. Hur oerhört var det inte av en "bildad" flicka, av "god" familj, att på denna tid gå igenom en barnmorskekurs — vilken i och för sig dock var öppen för kvinnor. Rosina Heikel fick känna på vad tidens uppfattning i den vägen var. Yrket var ju stämplat som "oblygt och orent", som hon själv säger i sin *Nutids*-artikel. I fråga om detta hade hon emellertid det moraliska stödet av en av sina bröder — som ohindrad kunnat gå den direkta vägen för att bli läkare —, vilken var assistent vid Barnbördshuset och som uppmuntrade henne att inträda där som barnmorskelev. I lärosalen som ute i livet, säger hon vidare själv, var yrket illa ansett, och umgängestonen mellan de manliga läkareämnena och barnmorskelevernna inte av finaste slag. "Det var

en daglig kamp att nå den självövertinnelse, som behövdes vid arbetet, och att visa sig oberörd av hån och stickord". Nära var hon att frestas till att uppge kampen, men "svika sin uppgift kunde man ju icke, då man själv valt den", är den för henne så enkla förklaringen till att hon höll ut.

Ett följande år är hon tillbaka i Stockholm och får genom professor Hj. Lings bemedling arbeta på egen hand så mycket hon önskar på Gymnastiska Centralinstitutets anatomisal och finner det vara ett "det ljuvligaste arbete".

År 1870 inskrevs den första kvinnliga studenten, Marie Tschetschulin, vid Helsingfors universitet. Samma år på hösten återvände Rosina Heikel från Stockholm till Helsingfors för att fortsätta sina medicinska studier i den måtto detta skulle tillåtas henne där. De första utvägarna öppnade sig för henne på grund av personligt privat tillmötesgående från akademiska lärares sida, de fortgående studierna blev möjliga genom det just då gjorda stadgandet att kvinnor, som önskade ägna sig åt läkarkallet, vore berättigade att begagna sig av undervisningen vid universitetets medicinska fakultet. Detta var det första medgivandet och den första vetenskapsgrenen i fråga om kvinnliga studerande i Finland som sanktionerades från Petersburg. Med avseende på rätten att avlägga studentexamen hade man, lämnande principfrå-

K. E. Sundströms Snickeri- o. Renoveringsverkstad

utför *renovering av antika möbler*, förstör ej den alderdomliga prägel. Kompletteringar och nya arbeten utföras på beställning. Laveringar och inläggningsarbeten. Ompolering, boning och lackering, antikbehandling. På begäran: skisser, ritningar och kostnadsförslag. Moderata priser och omsorgsfullt arbete.

Tel. 720 32.

Sibyllegatan 9, Stockholm.

Tel. 720 32.

gan oavgjord, stadgat att "dispens för sitt kön" skulle för detta ändamåls vinnande av den aspirerande för varje särskild gång begäras!

Rosina Heikel gick sin ensamma väg bland de manliga medicine studerandena, isolerad på grund av förhållandena, så väl som av egen lynnesläggnig. Tiden var ännu inte mogen för kamratskap med de manliga studerandena, fastslår Helena Westermarck, och Rosina Heikel hade förvisso inte något av det lätta umgängessätt, som möjligen kunnat bryta udden av den principiellt avvisande hållning som hennes manliga studiekamrater intog mot den som så oförstynt, som de menade, trängde in på ett för deras räkning hittills avskilt område.

Nyfikenhet, ogillande, hånfullt bemötande mötte henne utifrån, säger Helena Westermarck, man såg ju det avskryvårda i att en ung kvinna tillsammans med unga män studerade och dissekerade mänskokroppen! Man tillät sig att direkt förehålla henne det otillbörliga häri, plågade och sårade henne på alla de sätt. Hennes biograf berättar om huru hennes väsen led därunder. Det gick så långt att hon vid denna tid skydde sammanträffande med människor och endast ville råka några få närstående vänner.

Men efter år av uthållighet och mod — ordet torde här i fullaste mening vara på sin plats — erövrade Rosina Heikel den "resolution", ut-

färdad av finska senaten "I Hans Kejserliga Majestäts Höga Namn", som berättigade henne att i landet utöva läkarens yrke. Den bar daton den 18 november 1878. Finland hade, och först av de nordiska länderna, fått sin första kvinnliga läkare.

Det är inte tillfälle att här mera detaljerat dröja vid de svårigheter Rosina Heikel som "den första" hade att övervinna. Helena Westermarcks välskrivna och intressanta studie ger bästa besked därom, liksom den berättar om hur konsekvent hon hela sitt långa liv, sedan hon för egen räkning nått sitt mål, satte in sitt aktiva intresse i de efter hand organiserade strävandena att åt kvinnorna uppnå en friare och rättvisare ställning inom samfundslivet, med rätt till utbildning och anställning i yrken och tjänster. Rosina Heikel vittnade också själv om den glädje hon kände att det förunnades henne att se gryningen av en annan tid, där ett yngre släkte trädde fram som med kunskap och kärlek och under gynnsammare omständigheter omfattade det arbete som hon under hindrande villkor och med så stor möda kämpat sig fram till. Hon hade gjort sin vägrödjande gärning. Ledstjärnan, ofta skymd av moln, men aldrig slocknad, som hon därvid följde, säger Helena Westermarck, hade varit hennes fasta övertygelse att kvinnliga läkare behövdes, att plats måste beredas dem i samhället, emedan de hade sin stora betydelse för samhällsutvecklingen och även av kvinnorna

själva ansågos nödvändiga för vården av kvinnor och barn.

Det finns inte många direkta jämförelsepunkter mellan Rosina Heikel och Lucy Stone, men den stora, väsentliga: att de på grund av sitt väsens okuvliga krav till varje pris måste och ville bryta sig väg till kunskap och självständighet, inte endast för sin egen räkning utan medvetna om att de röjde vägen för kvinnor som kom efter. Rosina Heikel, med en bestämd kallelse inom sig, blev banbryterskan på ett särskilt område. Lucy Stone, ättlingen i en släkt av revolutionär läggning — hennes engelske förfader, som på 1630-talet flyttade över till Amerika, var rebellen mot tanketvång och ofrihet i det gamla som det nya hemlandet, och ned genom olika släktleder hade medlemmar av slakten Stone tagit plats i främsta ledet när det gällt att värna politisk frihet och tankefrihet — gick fram på den bredare fronten: strid för det generella erkännandet av kvinnornas samhällseliga rättigheter. Hon var ju också ett kvartsekel tidigare ute än Rosina Heikel, och det gällde det första plöjandet, som medelbart möjliggjorde även den bittra sådd som var Rosina Heikels livsgärning.

Från Amerika kom de drivande impulserna till arbetet för kvinnofrigörelsen, men utvecklingen själv hade fört problemet fram till aktualitet och mognad. Lucy Stone var på en gång den verkande kraften som drev på och utvecklingens verktyg.

När Lucy — den 13 augusti 1818

— föddes och man meddelade modern att det var en flicka, sade hon sorgset att hon var ledsen: "en kvinnas liv är så hårt". Självt har Lucy Stone yttrat att i deras hem fanns endast en vilja, och det var hennes faders. Som alla den tidens män menade han sig ha gudomlig rätt, säger dotterdottern, Alice Stone Blackwell, i boken om modern, att härska över hustrun och familjen. Redan tidigt rebellerade den unga Lucy mot hur hon såg modern och andra kvinnor behandlas av sina män och mot att lagarna gav männen all rätten. I tysthet gjorde hon upp för sig att dessa lagar måste ändras; vänta bara tills hon blev äldre och kunde göra något åt det! Men så får hon en dag upp i bibeln orden om att kvinnan skall vara sin man underdånig och han skall vara hennes herre. Hon grips av fasa, nog visste hon att lag och sed var emot kvinnorna, men aldrig hade hon förut trott att också Gud var emot dem! Hon gick till sin mor och frågade henne om inte det fanns någonting, som kunde göra slut på henne. Modern, som letade ut vad hennes bekymmer var, sade henne att det var Evas förbannelse som vilade över kvinnorna och att det var kvinnans plikt att böja sig. Hennes moder underkastade sig alltid, själv kunde hon aldrig göra det, säger hon senare om denna sak. Hon var förtvivlad — men beslöt att lära sig grekiska och hebreiska för att kunna läsa bibeln på originalspråket, kanske var det felaktigt översatt!

Detta var något vida mer än blott

D A M E R

Låt sy Edra

kläder hos

Atelier "Paris Wien Berlin"

Regeringsgatan 88, Stockholm

barnsliga funderingar, det var Lucy Stones första fasta beslut att gå till grunden med förhållanden som hon kände vara orättvisa och grymma. Ut härifrån gick hennes önskan att få besöka en högskola. — "Är flickan tokig?" sade Father Stone till sin hustru; två av de äldre sönerna ville samma sak, men en flicka, det var ju något rent vansinnigt! I hemlighet frågade Lucy, som själv hade sina tvivelsmål om saken, sin broder om det var möjligt för en flicka att lära sig grekiska!

Men hon både sparade själv ihop pengar till en college-vistelse, under nioårigt knog som skollärlarinna, och studerade grekiska, även om hon snart nog kom till insikt om att detta inte var nödvändigt för att avgöra hennes inställning till arbetet för kvinnornas frigörelse.

Det var som talare mot föräldrade lagar, mot orättvis sed, mot fördomar och vrånghet som Lucy Stone gjorde sin stora insats för kvinnornas sak. Redan året före det första kvinnosaksmöte som någonsin hållits, Seneca Fall-mötet 1848, höll Lucy Stone sitt första tal för kvinnornas rättigheter, från predikstolen i sin brors kyrka i en liten stad i Massachusetts. Det var oerhört, upprörande att en kvinna trädde upp offentligt, och hennes egna föräldrar skämdes djupt för henne. Visserligen hade vid denna tid redan på flera håll kvinnor uppträtt och talat offentligt, men på antislaverimöten och i sällskap med de kända manliga abolitionist-

kämparna. Men också de hade förföljts, hånats och denuncié-rats av prästerna i kyrkorna och av skribenterna i tidningspressen. Det fanns inte de okvädingsord som inte slungats dem i ansiktet — så väl som ruttna ägg och andra vidriga projektiler. Lucy var den första som höll ett renodlat kvinnosaksföredrag — och blev inte bättre sedd för det!

Hon var en benådad talare och hennes röst av en underbar skönhet, det har sagts att den göt en fascinerande charm kring även det vanligaste ord. Själv var hon en späd liten varelse, rosig och med ett barns klara ljuva blick.

Alice Stone Blackwells bok om sin moder är med sitt dramatiska liv, sin humorfyllda blick en den mest roande läsning, på samma gång som den är det imponerande vittnesmålet om vad en kvinna velat, vågat och lyckats göra som pionjären i kvinnosaksarbetet. Det var ett helt liv hon gav däråt.

Men hon var också lycklig nog att ha i sin man sin bästa arbetskamrat — dock, man torde kunna säga att hade hon inte varit viss på detta hade hon aldrig gift sig med honom. Hon tvekade också i själva verket länge nog, hennes kunskap om den gifta kvinnans ställning uppmuntrade henne inte till beslutet. Den gemensamma "protest" de vid giftermålets ingående offentliggjorde preciserade emellertid bådas opposition mot de gällande äktenskapslagarna och hävdade hustruns fulla likställdhet med

PORLA BRUNN

Brunnen öppnas den 1/6. Besök denna gamla, välrenommerade kuranstalt, där bästa vård och vila erhålles efter en ansträngande vinter. God kost. Bekväma rum med goda bäddar. Nödiga bekvämligheter. 3 à 3½ timmars järnvägsresa från Stockholm och Göteborg. Skriv efter prospekt till Brunnskontoret, PORLA. Överläkare: Förste Livmedikus E. O. LIDIN.

mannen. Hon behöll ju också alltid sitt eget namn. Mr Blackwell var helt med henne i allt detta. Ofta var han med på hennes föredragsresor, och han var den flitige medarbetaren i *Woman's Journal*, kvinnosaks- eller kanske rättare rösträttstidningen, ty rösträtten blev ju snart nog det dominerande kravet, som de startade och som fordrade så mycket arbete och uppoffring, inte minst av ekonomisk art, från bådas sida och som efter deras död under en följd av år uppehölls av dottern Alice. I fyrtiosju och ett halvt år kom den ut, och när den sedan, 1917, gick upp i *Woman Citizen* kunde Mrs Carry Chapman Catt kalla den för det "stora journalistiska propagandaverk som Henry B. Blackwell och Lucy Stone tog initiativet till. Pionjärer på området byggde de upp ett företag fyllt av ideal och tro och burret av obegränsad frikostighet. Röst-rättsjournalistik har aldrig varit, och kunde aldrig bli, en affär för denna historiska familj av rösträttsjournalister. Den var en plikt, en helgelse och en utgift." Och hon tillade att det värde som *Woman's Journal* var för rösträttssaken under sin långa tillvaro kan aldrig överskattas. Sakens slutliga framgång kunde inte tänkas förutan den del *Woman's Journal* haft i den.

Lucy Stone var sjuttiofem år när hon dog. Hennes sista, viskade ord till dottern var: "gör världen bättre".

Hon var en av de första kvinnor som menade att även kvinnorna ska-

pats att vara med om den gärningen — och som levde för att bereda dem väg därtill.

We take up the task eternal, and the burden
and the lesson,
Pioneers! O Pioneers!

Conquering, holding, daring, venturing, as
we go, the unknown ways,
Pioneers! O Pioneers!

ELLEN KLEMAN.

Svensk Open-Door-förening.

Den 10 april bildades i Stockholm en svensk avdelning av den engelska Open Door International. Programmet är som bekant fullt lika arbetsvillkor och utbildningsmöjligheter för kvinnor som för män, att den arbetandes kön i ingen mån får vara normerande för anställningsvillkoren.

Medlemmar i styrelsen för den nybildade svenska gruppen äro: advokat Eva Andén, fru Elisabeth Delander, fröken Ingeborg Walin, fröken Gertrud Bergström, dr Karin Kock, fru Maria Waller, fröken Beda Cederborg, fröken Sigrid Marké, fröken Anna Åbergsson. Till ordförande utsågs fröken Ingeborg Walin.

Den 17—21 augusti hålles Open Door International's andra internationella konferens i Stockholm, efterföljd av en studievecka i Sigtuna med föredrag och diskussion i de aktuella frågor som stå på föreningens program.

Årsmötets kommittéförslag.

Redogörelsen i föregående häfte för kommittéförslaget angående kretsarnas större delaktighet i förbundets allmänna verksamhet bör på en punkt beriktigas. Till de be-

Homeopatiska Självläkaren

av Klara Fransén. Första svenska originalarbete byggt på egna erfarenheter. Förord av läkare. Erhålles å S. F.:s V. H. byrå, Sibylleg. 36, Stockholm. Pris Kr. 6. Ny uppl. 9—10 tusendet.

Koppning

för värk och svullnad i benen
kylda händer och fötter, ischias

Leg. spec. *Clary Dahlström*

Delagatan 25, Stockholm.

Tel. 84104, Kl. 10—2.

fogenheter som förslaget vill överflytta från förbundsstyrelsen till årsmötet hör givetvis icke det allmänna handhavandet av förbundets ekonomi, den överflyttning som i fråga härom förslagits är från förvaltningsutskottet till styrelsen. Kommittén tillsattes som bekant förlidet år vid årsmötet i Stockholm.

Mellanfolkligt samarbete.

Informationsbyrån för fredsfrågor har i dagarna utvidgat sin verksamhet genom utgivandet av en tidskrift, Mellanfolkligt samarbete, varav första numret nu föreligger. Tidskriftens uppgift är att under iakttagande av objektiv saklighet främja arbetet för fred. I detta syfte kommer den att lämna redogörelser för de problem och företeelser, som äro av betydelse för världsfreds rörelsen, med särskilt beaktande av de nordiska ländernas ställning och uppgift bland folken.

Tidskriften kostar för år 1931 (åtta 32-sidiga nummer) 4 kr. och per nummer 60 öre. Prenumeration sker i bokhandeln, genom posten eller direkt hos Informationsbyrån för fredsfrågor, Lilla Nygatan 4, Stockholm.

Kvinnliga bank- och försäkringstjänstemannaklubben.

En sammanslutning av kvinnliga bank- och försäkringstjänstemän har bildats i Stockholm under namnet här ovan. Personlig samvaro och diskussioner i ämnen av intresse utgör klubbens program, ävenledes avser denna att bli en förbindelselänk med övriga kvinnliga kårsammanslutningar. Till ordförande valdes fil. dr. Karin Kock, och i styrelsen sitta för övrigt fröken Ingeborg Herlitz, Liv-Thule, fröken Brifa Åberg, Handelsbanken, fröken Lalla Svalling, Skandia, och fröken Valborg Sundblad, In-tekningsbanken.

F.-B.-F.-kretsarna.

Gotlandskretsen hade den 23 april ett offentligt, talrikt besökt diskussionsmöte i Högre flickskolan över ämnet "Nya strömningar i vår tids skola". Inledningsföredraget hölls av fru Astrid Gierow, Hälsingborg, som talade om försök med de moderna arbetsformerna i en del klasser i Hälsingborgs folkskolor och förevisade ritningar och arbetsböcker från dessa försöksklasser. Efter föredraget följde diskussion.

Gävlekretsen hade den 16 april ordnat ett offentligt möte med föredrag i S:t Ansgars hus av fru Ester Lutteman, Lund, vilken talade över ämnet "Ett kapitel om sken och verklighet".

Efter föredraget, som avtackades med applåder av den talrika publiken, bjöds på underhållning av en damkör, varefter tesupé vidtog i S:t Olovssalen.

Den 29 april sammanträdde kretsen åter i S:t Ansgars hus under fru Rut Johansens ordförandeskap.

En intressant redogörelse för förbundets årsmöte i Lund—Malmö den 8 och 9 april lämnades av de tvenne kretsombuden vid årsmötet, fruarna Rut Johansen och Hedvig Törjeson.

Härpå följde överläggning om den trädgårdsfest, som föreningen ämnat anordna i vår. Efter en stunds livlig diskussion beslöts uppskjuta festen till i mitten av september.

Därefter föreläste fru Gunhild Delin på norska ett kapitel ur boken "Pettersens" författad av pseudonymen "Amalia Pettersen". Uppläsning av berättelsen med dess uppriskande humor beredde lyssnarna ett utsökt nöje.

Efter mötesförhandlingarna hade anordnats tesupé.

Göteborgskretsen hade tillsammans med Göteborgs Kvinnliga Diskussionsklubb inbjudit fru Signe Henschen, att den

11 april tala om "Medling i äktenskaps-tvister". I förhoppning att föredraget skulle ge anledning till en motion om lekmanamedling i stadsfullmäktige hade dess kvinnliga ledamöter inbjudits jämte en del övriga för saken intresserade personer.

Hälsingborgskretsen sammanträdde den 13 mars under ordförandeskap av fröken Signe Wennberg. Inför ett tack-samt och fulltaligt auditorium talade teol. och fil. kand. fru Ester Lutteman om "De personliga idealen och samlivet."

Den 27 mars höll Svenska fattigvårds- och barnvårdsförbundets kursledarinna, fröken Signe Rosenberg ett intressant och varmhjärtat föredrag om "Synpunkter på fattigvårds- och barnvårdsarbetet i vår tid.

Kretsens upplysningsbyrå har under vårterminen för avgångsklasserna i flickgymnasiet, flickskolorna och högre folkskolan anordnat följande föredrag: fru Ester Lutteman: Inför ett ungdomsproblem; sjuksköterskan, fröken Elsa Bergholz: Sjuksköterskans och barnmorskans yrke; fru Martha Krok-Johansson: Skolkökslärarinnsans yrke; fröken Signe Rosenberg: Något om den samhälleliga barnvården.

Härnösandskretsen hade års-sammanträde å stadshotellet den 28 april. Års- och revisionsberättelserna föredrogs och decharge beviljades. Styrelsen omvaldes med undantag av fröken Edith Lindberg, som undanbett sig återval. I hennes ställe invaldes fru Elsa Söderbaum. De förutvarande styrelseledamöterna äro: fröken Gerda Agrell, fru Ellen Bucht, fröken Olga Berglund och fröken Emma Westerström. Efter årsmötet vidtog japansk afton. I ett japanskt terem med kulörta lyktor, blommor, låga bord etc. serverades te av geishor, vilka för övrigt underhöll med dans, framställning av "Citron och Nyponblomma" m. m. Föredrag om Japansk kultur hölls av ordföranden, japansk

musik föredrogs av fru Maja Hägglund samt till sist ett par duetter av fru Olga Svedberg och ordföranden. Aftonen var synnerligen lyckad.

Den 22 april hade kretsen besök av fru Ester Lutteman, som höll ett utmärkt föredrag över ämnet: "Några tankar om nutida äktenskap och hemutbildning." Efteråt tesupé i flickskolans skolkök.

Jönköpingskretsen sammanträdde den 4 maj å restaurang Munken. Ordföranden fru Kerstin Bendz höll en parentation över framlidne styrelseledamoten fru Elsa Malmroth. Till hennes efterträderska i styrelsen valdes fru Lisa Küsel. Därefter redogjorde ordföranden för de båda engelska kurserna, som kretsen anordnat och som nu avslutats. Kurserna hade hållits av Mr. Allwood och bevistats av 40 personer, som med intresse och tacksamhet begagnat detta tillfälle att förkovra sina språkkunskaper. Fröken Emma Aulin redogjorde därefter för förbundsmötet i Malmö och Lund. Sedan sjöng fröken I. Ekelund med ackompanjemang av fröken G. Lindberg några vårsånger och därefter uppfördes med dramatisk bravur av fruarna B. Gemzell, L. Wildte och E. Lembke en sketch av författarinnan Mary Hede benämnd Psykoanalys, varefter vidtog tesupé och ett angenämt samkväm med ytterligare sång.

För någon tid sedan anordnade kretsen en serie offentliga konstföreläsningar, hållna av Dr. O. Antonsson på Valhallasalen å Rådhuset, däri just Riksförbundet för bildande konst utställt en större samling modernt måleri. "Från hovbarock till empire" var ämnet och föreläsaren gav en intressant och roande framställning av konstens utveckling under dessa epoker både i fråga om måleri, arkitektur, rumsinredningar, kläder, keramik m. m. Föreläsningarna voro rikt illustrerade med utmärkta skioptikonbilder av kända mästerverk och konst-

DÖVAS VÄLS

Syateljé och lappcentral mottager beställningar och lagningar av all slags sömnad. Östermalmsg. 62, n. b. Tel. 16193. Öppet vardagar 9-7, lördagar 9-2.

GER ARBETE ÅT DÖVA KVINNOR. Moderata priser. Välgjort arbete.

Tvättbara parkettgolv Outslitliga linoleum-mattor

om man använder

Hydrox - Cellulosa

Torkar på 45 minuter. Hygieniskt. Billigt. Finnes i varje färghandel.

föremål från dessa tider och hade samlat en talrik och tacksam publik.

Mariestadskretsen hade tillsammans med flera andra föreningar den 18 febr. ordnat ett offentligt föredrag av fru Märtha Young Landström om "Kvinnor, barn och tjänstefolk i det nutida Egypten".

Den 28 mars hade kretsen soaré på Stads-hotellet. Efter några stämmingsfulla musiknummer av musikdirektör E. Mansler hälsade fröken Langenheim som kretsens ordförande de närvarande välkomna samt nämnde några ord om förbundet och dess verksamhet och om syftet med den nu anordnade festen. Så följde en rad vackra tablåer, vartill fruarna Martha Bergenfeldt och Nanna Nordal läste av fröken Frida Hjertberg författade verser kallade "Sveriges kvinna i ord och bild". I sagans dunkel spann nornorna sin tråd, en längtande Ingeborg blickade ut mot det blånande havet. Efter en from Birgitta och en stolt Kristina Gyllenstierna framför Stockholms slott följde den rådiga Isalamor, den goda Ulrika Eleonora och den poetiska Anna Maria Lenngren. Fredrika Bremer var en drömmande flicka, Jenny Lind var ung och söt, och nutiden representerades av fyra glada studentskor och till sist av kvinnan i sin pryddo, röd och varm vid baket i sitt kök. Underhållningsprogrammet avslutades med ännu några musiknummer och vid den efterföljande supén och dansen var stämningen den allra bästa. Behållningen av festen tycks i alla avseenden ha blivit god inte minst vad ekonomin beträffar.

Kretsen stod jämte stadens andra kvinnoföreningar och barnavårdsnämnden som inbjudare till en kurs i barnavård som hölls den 7—8—9 april och leddes av fröken Eva Holm från Stockholm.

Nyköpingskretsen hade den 13 april sitt sista sammanträde för våren. En del föreningsärenden avhandlades och där-efter talade licentiat Anita Nathorst över

ämnet "Religion och moral i Kiplings diktning". Talarinnan uppdrog en intressant jämförelse mellan Kipling och Karlfeldt, och framställningen belystes av uppläsning av flera av Kiplings mera kända dikter. Efter föredraget tesupé.

Tomelillakretsen hade den 19 april anordnat föredrag av författarinnan Vivi Laurent-Täckholm över ämnet "Kors och tvärs genom Egypten". Framställningen var intressant och livlig och belystes med ljusbilder. Föredragshållaren, som vistats i Egypten fyra år, berörde särskilt de egyptiska kvinnornas ställning.

Umeåkretsen hade den 23 april ett samkväm, till vilket landshövdingenskan Ringstrand välvilligt upplåtit residenset. Kretsens nya ordförande lektor Siri Hallström hälsade de närvarande välkomna och vände sig särskilt till fru Ester Lutteman, som var kretsens gäst. Fru Marianne Örngård sjöng tvenne vackra sånger, ackompanjerade av fru Carin Ohlson, varpå följde fru Luttemans synnerligen intressanta föredrag med ämne "Kvinnoidéal förr och nu". Där-efter intogs tesupé, och efter den sjöng fru Örngård ännu en sång, ackompanjerad av fru Wågberg. Samkvämet var synnerligen talrikt besökt och nya medlemmar ingingo.

Följande dag hade kretsen tillsammans med övriga kvinnoorganisationer i staden anmodat fru Lutteman att hålla ett föredrag å Minerva. Ämnet var denna gång "Några tankar om nutidens äktenskap och hembildning." Publiktillslutningen var så stor att lokalens vanliga åhörareutrymme ej förslog, utan extraplatser måste i en hast anordnas på scenen. Föredraget var briljant till utformning och framförande, och fru Lutteman tog redan med sina första ord åhörarnas uppmärksamhet fången; när hon slutat följde livliga applåder.

Växjöskretsen anordnade, med början den 6 mars, tillsammans med Museifö-

C. J. Pahlmans Bokbinderi

Inneh.: C. D. CARLSSON

Specialité: *Handbundna band för offentliga och privata bibliotek! Humana priser!*

Sergelgatan 4 — Stockholm

Telefon 96 84.

Etablerat 1842

Sthlms Dentallaboratorium & Tandtekniska Institut

— E. Strandberg. —

Birgerjarlgatan 127. Tel. V. 620 60

Fullständig utbildning i tandteknik.

Specialkurser — Aftonkurser.

ningen i Wäxjö en serie föreläsningar om "Heminredningen från 1500-talet intill våra dagar". Föreläsningarna hölls av fil. lic. Bergman, som även i ett rikt bildmaterial framvisade de olika rumsinredningarna och möbelstilarna genom tiderna i slott, bruks- och herrgårdar samt storbondegårdar. Publiken var fulltalig vid varje föreläsning.

Den 20 mars hade kretsen besök av fil. dr. Lydia Wahlström, som höll offentligt föredrag om "Manligt och kvinnligt inför nyare psykologi."

Ystadskretsen hade den 27 mars för sina medlemmar anordnat en orientering i barnavårdsarbetet i Ystad. Barnavårdssyssloman Agne Jönsson skisserade skickligt upp en historik över barnavårdslagarna i vårt land och redogjorde för deras huvudsakliga innehåll samt gav i anslutning härtill en intressant inblick i barnavårdsnämndens i Ystad, enkannerligen dess sysslomans, arbete.

En varmhjärtad och sympatisk skildring av Barnhemmet i Ystad, dess arbete och strävan gavs av dess föreståndarinna, syster Karin. Såväl rörande som glädjande glimtar ur små människooöden skymtade fram och åhörarna fingo en stark känsla av vilken samhällsgagnande barmhärtighetsgärning denna institution utför. Detsamma kan man säga beträffande Barnkrubban, vars arbete på ett livligt och medryckande sätt skildrades av dess föreståndarinna, fröken Naëmi Kleberg.

Föredragen illustrerades ytterligare den 30 mars genom demonstration av Barnkrubban och Barnhemmet i arbete.

Vid aftonens samkväm den 27 underhöll fröken Ida Björk och fru Olga Aartelo med duettsång till ackompanjemang av fröken Maria Lenander.

Samtliga medverkande avtackades av ordföranden, fru Hertha Persson, samt med livliga applåder av de talrika åhörarna.

Kobbs Téer

äro sedan 100 år tillbaka kända och erkända som de förnämsta och drickas därför av alla verkliga tévänner.

Begär därför

Kobbs Té

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET**. Redaktör: *Ellen Klemán*.

Samtliga förbundsmedlemmar erhålla tidskriften. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å *närmaste postanstalt* eller i *bokhandel*. Pris för postuppl.: 1/1 år kr. 6: 50; 1/2 år kr. 3: 50; 1/4 år kr. 1: 90. Lösnummer 65 öre. *Redaktion och exp.: 48 Klarabergsgat., Stockholm*. Redaktionstid: *tisdagar och fredagar kl. 1—3*. Tel. Norr 48 50, 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag*. Tel. Norr 48 50, 27 62.

Elektro-Terapi

Reumatism — Ischias

Nervvärk — Ryggskott

Astma o. Luftrörskatarr

bekämpas

på ett effektivt sätt

med

— det ledande märket bland högfrekvensapparater.

Representant för Göteborg med omnejd: *A. Woin*, Stampgatan 54 B. Tel. 51098.

Föreningen

ÅRSTA

Smålands-
gatan 20

Samlingslokaler för föreningar o. slutna sällskap. — *Resanderum* för damer. Varje rum försett med telefon och toilette med v. o. k. vatten. Pris för enkelrum 4: 50—7 kr., dubbelrum 8—10 kr. — *Årsta matsal* är tillgänglig för allmänheten. Lunch- o. middagsserv.

Damfriseringen

Hantverkaregatan 80, 1 tr.

1: a kl. Modern Damklippning och Ondulering. Permanentondulering: Helt huud 20 kr. Stora vackra vågor med maskin som tagit 1: a pris i Paris och Amerika. — Utföres av expert med Diplom från London.

Telefon Kh. 311 21.

Mössebergs Vattenkuranstalt

å den natursköna sluttningen av Mösseberget på en höjd av upp till 326 m. ö. h. Överläkare: *Axel Versén*.

Biträdande Överläkare: *Arthur Engel*.

Badsäsong: 15 Juni—15 Augusti.

(Sanatoriet öppet hela året.)

Fullständig utrustning för behandling och undersökning av invärtes sjukdomar.

Trevliga sällskapsrum, förstklassig restauration, musik, tennis, utflykter.

Järnvägsadress: **FALKÖPING-RANTEN**. Postadress: **MÖSSEBERG**. Upplysn., prospekt och rumsbeställning genom kamrerarekontoret. Telefon Falköping 46.

Innehåll.

F. B. F:s verksamhet 1930.

Styrelser och kommittéer för förbundets institutioner och fonder.

Gerda Martin. Av *Thyra Kullgren*.

Vad kan göras mot abortmissbruket? Av *Ruth Stjernstedt*.

Fredrika-Bremer-Förbundets stipendier 1931.

Två böcker om pionjärens vägar. Av *Ellen Kleman*.

F.-B.-F.-kretsarna.

Gustaf V:s Kyrkobibel

med teckningar av *Professor Olle Hjortzberg*,
format 41 $\frac{1}{2}$ × 30 cm.

Är ett av de vackraste och märkligaste bokverk, den svenska boktryckerikonsten har att uppvisa!

Är vårt lands förnämsta bibelverk!

Detta *Monumentalverk*, tryckt 1927, övertaget från A.-B. Nordisk Familjeboks Bibelförlag, har kostat 250:— kr., men säljes nu så långt lagret räcker för det otroligt låga priset 125:— kr. per kontant och 135:— kr. på avbetalning, 10:— kr. per mån. Levereras, tryckt på träfritt, prima papper, inbundet med helt guldsnitt i särskilt komponerad pärm av prima kohud med det kungliga namnchiffret dekorativt placerat å pärmens framsida, samt med guldornament i ryggen.

Vackert, orienterande prospekt i flerfärgstryck, som visar bibelns utseende och prov på teckningarna, sändes på begäran gratis, portofritt.

Vill Ni äga ett verk på samma gång ett konstverk och en bok för andakt köp då

En familjebibel utan like!

Kan erhållas i alla boklädor eller direkt från A.-B. Kungsholmens Bokhandel, Stockholm. Insänd redan i dag nedanstående *orderkupong*.

Ombud antagas mot högsta provision.

AKTIEBOLAGET KUNGSHOLMENS BOKHANDEL, STOCKHOLM.

Sänd omgående portofritt:

..... ex. Prospekt till Gustaf V:s Kyrkobibel.

Namn:

Datum: Adressort: